

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om skyddande av byggnadsarvet och 48 kap. 6 § i strafflagen

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om skyddande av byggnadsarvet och 48 kap. 6 § i strafflagen (RP 182/2020 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Matleena Haapala, miljöministeriet
- lagstiftningsråd Elina Nyholm, justitieministeriet
- juris doktor, universitetslektor Anu Mutanen
- professor Olli Mäenpää
- professor Tuomas Ojanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- sametinget.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om skyddande av byggnadsarvet och strafflagen ändras.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2021.

I motiven till lagstiftningsordningen granskas lagförslagen med avseende på grundlagens bestämmelser om jämlikhet, skydd för privatlivet, egendomsskydd, samernas kulturella autonomi, de grundläggande miljö rättigheterna och rättsskyddet samt utfärdande av förordningar.

Lagförslagen kan enligt regeringens uppfattning behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i frågan.

Utlåtande GrUU 38/2020 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslås det ändringar i lagen om skyddande av byggnadsarvet, som stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 6/2010 rd). Syftet med lagen är enligt dess 1 § att trygga den byggda kulturmiljöns mångfald med avseende på tid och rum, värna om dess egenart och särdrag samt främja kulturellt hållbar vård och användning av den. Bestämmelserna är betydelsefulla särskilt med avseende på 20 § 1 mom. i grundlagen som föreskriver att var och en bär ansvar för bland annat kulturarvet (GrUU 6/2010 rd, s. 2/I). Bestämmelsen uppfyller också den i 20 § 2 mom. i grundlagen föreskrivna uppgiften för det allmänna att verka för att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

I propositionen föreslås det att beslut om skyddande av en byggnad som fattas av närings-, trafik- och miljöcentralerna inte längre ska behöva tillställas miljöministeriet för fastställelse. Enligt förslaget får ändring i beslut sökas genom besvär direkt hos den regionala förvaltningsdomstolen i stället för miljöministeriet. Förslaget motsvarar huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som stiftades med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 50/2018 rd). Bestämmelserna om ändringssökande i förslaget står också i övrigt i samklang med grundlagsutskottets praxis i fråga om utvecklandet av förvaltningsprocessen (se t.ex. GrUU 32/2012 rd, GrUU 55/2014 rd, GrUU 29/2017 rd).

Grundlagsutskottet påpekar dock att syftet med underställningsförfarandet som det också sägs i propositionen (s. 25) har varit att trygga en enhetlig tillämpningspraxis (se också GrUU 6/2010 rd, s. 3/I). Utskottet betonar betydelsen av en enhetlig tillämpningspraxis och anser att det är viktigt att tillämpningen av lagen inte differentieras regionalt när man sörjer för bland annat de utbildningar och gemensamma förfarandesätt som nämns i propositionen.

I propositionen hänvisar regeringen till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (nedan funktionsrättskonventionen) och redogör kort för utfrågningen om tillgänglighetsfrågor. Med avseende på den i 22 § i grundlagen avsedda skyldigheten att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses fäster grundlagsutskottet vikt vid att bestämmelserna i funktionsrättskonventionen beaktas när lagstiftningen om skyddande av byggnadsarvet tillämpas. Särskilt betydelsefulla med tanke på den nu aktuella lagstiftningen är kravet på samråd och involvering i artikel 4.3 och bestämmelserna om tillgänglighet i artikel 9 i konventionen.

Det föreslås att bestämmelserna om inledande av ett ärende, hörande och ändringssökande ändras och förtydligas så att de bättre beaktar samernas kulturella autonomi. Förslagen är i sig positiva med tanke på de rättigheter som samerna som urfolk garanteras i 17 § 3 mom. i grundlagen. Men grundlagsutskottet noterar det som regeringen också säger i propositionen (s. 24) om att propositionen inte innebär en dynamisk utveckling av samernas kulturella autonomi på det sätt som skulle vara möjligt bland annat om man beaktar regeringens proposition med förslag om att stadganden om kulturell autonomi för samerna skall tas in i Regeringsformen för Finland och i annan lagstiftning (RP 248/1994 rd). Utskottet ser det som viktigt att utvecklingen av samernas kulturella autonomi granskas senast i samband med att byggnadsarvslagen revideras i sin helhet, vilket också sägs i propositionen.

Utlåtande GrUU 38/2020 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 17.11.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
vice ordförande Antti Häkkänen saml
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Anna Kontula vänst
medlem Mats Löfström sv
medlem Wille Rydman saml
medlem Heikki Vestman saml
ersättare Mari Holopainen gröna
ersättare Tom Packalén saf.

Sekreterare var

utskottsråd Liisa Vanhala.